

EEN TALENCENTRUM IN HET MBO

‘Het gaat niet om cgo, het gaat gewoon om goed onderwijs’

Een dilemma in het vreemdetalenonderwijs in het mbo: gaan we vreemde talen geïntegreerd in de beroepspraktijk aanbieden of richten we een apart talencentrum op? Het Koning Willem I College in Den Bosch heeft voor de tweede optie gekozen. Maar dat is toch helemaal niet competentiegericht?

MARIANNE DRIESSEN & ANJA VAN KLEEF

Vreemde talen in competentiegericht onderwijs (cgo), dat wil zeggen integreren en nog eens integreren. Dat is tenminste een gangbare gedachte in het mbo: competentiegericht betekent gericht op het inzetten van de juiste houding, kennis en vaardigheid in een bepaalde beroepssituatie, en daar hoort bij dat je wat er geleerd moet worden integreert in die beroepssituatie, dus ook de vreemde talen. Moet je in je gekozen beroep Engelse e-mails schrijven? Dan leer je het schrijven van Engelse e-mails naar aanleiding van geïntegreerde praktijkopdrachten waarin dat voorkomt.

Maar voor Yvonne Moerman, lid van het college van bestuur van het Koning Willem I College, staat dat helemaal niet vast. ‘Vreemdetaalverwerving in het mbo, dat is een heel aparte tak van sport, daar moet je apart aandacht aan besteden. Als taaldocent

in je eentje krijg je weinig voor elkaar. Daarom hebben wij de Talenacademie.’

Al jaren een talencentrum

Het Koning Willem I College in Den Bosch heeft al een talencentrum sinds 1999. Een aparte afdeling waar uitsluitend aan het verwerven van taalvaardigheid wordt gewerkt, is het tegenovergestelde van integreren, zou je zeggen. Cvb-lid Yvonne Moerman: ‘Ik vind het een schande als er geen vreemde taal op een mbo-diploma staat. En als je dat zo belangrijk vindt, dan richt je een talencentrum op, want door taalverwerving te integreren in de praktijk leer je geen taal. Dat heeft niks te maken met cgo, dat gaat om goed onderwijs.’

Moerman vervolgt: ‘We zijn er bij economie mee begonnen: de Talenacademie. In 2001 stelden we taaldocenten aan bij de Talenacademie; vanaf 2003 worden alle vreemde talen van alle afdelingen op de Talenacademie aangeboden. Taaldocenten moesten kiezen: taalonder-

wijs aan de Talenacademie of iets anders in de afdeling. Het is een proces van lange adem, en we zijn er nog steeds niet helemaal, maar de organisatie staat.’

De Talenacademie is een talencentrum dat als aparte afdeling verantwoordelijk is voor onderwijs en examinering van de moderne vreemde talen op het Koning Willem I College. Er wordt zo veel mogelijk in niveaugroepen gewerkt en zo veel mogelijk volgens het carrouselmodel: leerlingen rouleren in een dagdeel bijvoorbeeld langs docent, zelfstandige werkplek en *native speaker*. Maar ook klassikale instructie komt voor.

Heel wat managers hebben hun tanden stukgebeten op de Talenacademie. Organisatorisch blijkt het werken met een talencentrum een kluit. Mari Brok is directeur sinds 2006. ‘Ik was de zevende of de achtste, ik weet het al niet meer. Alles wat de Talenacademie doet, is een logisch uitvloeisel van twee speerpunten van het Koning Willem I College: innovatie en internationalisering. Dat betekent afstemming, samenwerken. Heel geleidelijk

heeft dat zijn huidige vorm gekregen. Het totale beleid binnen het college moet uitmonden in gewoon goed onderwijs.’

Gewoon goed onderwijs

Goed onderwijs bieden is een mooie kreet, maar wat betekent het in de praktijk? Moerman: ‘Waar ik voor sta is dit: leerlingen weten het niet, ik weet het wel. Ze moeten een stevig fundament hebben. Ik geloof niet in integratievreemde talen verwerven – gewoon lessen geven, dat doet het. Eigen keuzes? Leerlingen die zelf kiezen wat ze willen leren? Schei uit.’

Brok glimlacht om deze stelligheid, maar is het er wel mee eens. ‘We leiden ze op tot zelfstandig werken en eigen keuzes maken, maar dan wel voor ná de opleiding! Dat is, zeg maar, het voortschrijdend inzicht dat we in de loop van de jaren verwerven.’

Er is veel misgegaan in het mbo. Iedereen kent de klachten over slecht talenonderwijs. Volgens Moerman

Foto: Anda van Riet

ligt dat niet per se aan het cgo. ‘Het gaat mis door lesuitval, slechte docenten, de motivatie van de studenten. Dat heeft niets te maken met cgo, dat heeft te maken met de kwaliteit van je onderwijs. Wat je nodig hebt, is een brede didactische waaier en verstand van pedagogiek, van levensfasen. Dit zijn postpubers, die hebben geld, die willen op korte termijn hun behoeften bevredigen; ze leven als volwassenen maar ze gedragen zich als kinderen. Maar ze willen wel vooruit, dus je kunt veel bereiken, als je maar bij ze aansluit: hoge verwachtingen uiten, eisen stellen, maar het ook leuk maken, communiceren, enthousiasme uitstralen. Ze willen het nut inzien.’

Brok: ‘De kritiek richtte zich vooral op factoren als te weinig lessen, een slechte organisatie. Met ons systeem kan dat niet. Het is flexibel, maar strak georganiseerd, er is altijd iemand die je lessen overneemt. Collegebreed worden alle eerstejaars 24 klokuren per week ingeroosterd. Als Talenacademie ga je daarin mee. Goed onderwijs krijg je alleen als je samenwerkt, je moet het organiseren.’

De docenten

Een groepje taaldocenten van de Talenacademie, in de pauze aan de koffie, benoemt een heel rijtje kenmerken van de Talenacademie als ‘goed onderwijs’. Vooral de sterkte van de gezamenlijkheid wordt geroemd; als enige taaldocent in een uitgebreid opleidingsteam heb je veel minder in te brengen dan wanneer je verenigd bent in een taaldocententeam van een talencentrum. Het werken met niveaugroepen is ook een verworvenheid van de Talenacademie waar de taaldocenten blij mee zijn: ‘We kunnen echt lesgeven op maat.’

Sandra Elias, docente Frans, deelt het enthousiasme van haar collega’s: ‘Vroeger wilden veel docenten liever op hun afdeling blijven, vanwege de extra taken die je daar kon doen. Mentorschap, stagebegeleiding. Nu wil niemand meer terug. Stagebegeleider had ik ook leuk gevonden, maar nu gaan we op talenreis.’ Als docente Frans kan ze niet kiezen voor een bepaalde opleiding, maar daar heeft ze geen bezwaar tegen. ‘Het gaat om communicatie, de basis is hetzelfde. Contact met klanten, bijvoorbeeld.’

De beroepspraktijk

In zijn *Manifest voor goed en veelkleurig middelbaar beroeps-onderwijs: Van competentiegericht onderwijs naar gewoon goed onderwijs* gooit cvb-voorzitter Coen Free de knuppel in het hoenderhok als hij betwijfelt of de beroepspraktijk wel zo’n geschikte leeromgeving is. Docent Duits Wim Dae-

Taaldocenten noemen voorbeelden van ‘goed onderwijs’ bij de Talenacademie:

- ‘De kracht van het verenigd zijn bij de talen; we lopen soms voorop, omdat we samen sterker staan. We bouwen samen expertise op en we trekken één lijn.’
- ‘Lesgeven op maat, in niveaugroepen, dat werkt.’
- ‘De talenreizen die we maken: tijdens de communityweek gaan we massaal op pad. Eerst alleen naar Salamanca voor Spaans, nu maken we ook reizen voor Engels en Duits.’
- ‘De inzet van *native speakers* en instructeurs – fijn voor ons, fijn voor de studenten.’
- ‘Naast het reguliere aanbod biedt de Talenacademie belangrijke extra’s: je kunt vrijwillig een extra taal leren (Spaans, Frans, Italiaans of Chinees), op een buitenlandse stage kun je op maat voorbereid worden met een speciale taaltraining, en bij achterstanden, bijvoorbeeld door dyslexie, is er de mogelijkheid van bijlessen en hulplessen in een traject op maat.’
- ‘Er is een mogelijkheid om een minor Chinees te doen. We zijn de eersten die dat bieden.’
- ‘We geven soms ook gerust klassikale instructie. je moet dat niet overdrijven, maar in goed onderwijs heeft het ook een plaats.’

men is het daar wat zijn vak betreft wel mee eens: ‘Een taal als Duits koste wat het kost en op elk niveau willen verweven in beroepstaken, dat is een achterhaalde zaak. Je hebt gewoon tijd nodig om autonoom een stevige basis te leggen. Hoe lager het niveau, hoe minder je kunt integreren. De trend is om steeds algemener te toetsen en per sector ingekochte examens aan te bieden.’

Dat alles wil niet zeggen dat er in de Talenacademie geen relatie met de beroepspraktijk is, volgens Mari Brok. ‘Dat is bij ons eigenlijk een automatisme: collega’s zoeken overal naar geschikt materiaal. Denk aan Engelstalige beroepsgerichte cursussen, zoals *Nursing*, voor de zorg. Het is soms moeilijk, hoor, het vinden van beroepsspecifieke teksten; het is verleidelijk om Engels uit het verband van de beroepscontext te halen, omdat je een taalniveau ook in algemene teksten aan kunt tonen.’

De inspectie

Bij een audit van de inspectie zit Mari Brok als directeur van de Talenacademie ook aan tafel, samen met de examencommissie van de betreffende opleiding en de toetsconstructeurs. ‘Afgelopen voorjaar hebben we zo’n audit gehad. De Talenacademie was betrokken bij acht van de

Leerlingen van de Talenacademie van het Koning Willem I College op studiereis in Crotone. Foto: Marianne Gevers

De focus ligt op ‘goed onderwijs’, met aandacht voor flexibilisering, differentiatie en goede roostering

opleidingen die werden beoordeeld. De toets Motorrijtuigenhersteller, bijvoorbeeld, bestaat uit een combinatie van een gespreksvaardigheidstoets en een inhoudelijke toets. De inspectie vraagt dan: hoe beoordeelt u of de student A2 heeft? En hoe beoordeelt u de beroepsmatige kant? Je moet bij zo’n toets een beoordelaar hebben voor de beroepsinhoud plus een competente taalbeoordelaar.’

Communicatie en afstemming met de opleidingen is dus heel belangrijk, maar dat blijkt vaak niet zo eenvoudig. ‘Verschillende afdelingen hebben verschillende houdingen’, zegt Brok. ‘Als Talenacademie ben je soms alleen maar te gast. Dat, en de wetten en regelgeving waar je voortdurend rekening mee moet houden, zijn de lastigste aspecten van het hele concept.’

De studenten

‘Haalt u hem maar uit bed, mij lukt het niet’, sprak een radeloze moeder door de telefoon, waarna ze de hoorn bij haar slapende zoon hield. Zo veel verantwoordelijkheid komt er soms op het bord van de docent, vertelt Yvonne Moerman. ‘Hoe krijgen we ze gemotiveerd voor de talen? In een opleidingsteam is een taaldocent maar een klein stukje, taaldocenten moeten veel slikken. Bij

de Talenacademie kan ik er bijvoorbeeld voor zorgen dat de afdelingen de talen éérs roosteren, niet na drie uur als een soort restje.’ De extra taal wordt wél na drie uur aangeboden.

Vijf studentes, van de opleidingen Secretarieel en van Toerisme, willen wel vertellen over het afgelopen jaar aan de Talenacademie. De een zou wel wat meer instructie hebben gewild, de ander juist minder. De een vindt een hele ochtend taallessen veel te lang: ‘Drie aparte uurtjes door de week zou beter zijn.’ De ander vindt het best: ‘Dan ben je er in één keer vanaf.’ Spaans of Italiaans erbij? Heel graag, ‘Maar dat moeten we buiten schooltijd doen!’ ‘Daarom ben ik gestopt met Frans en Spaans. Als het vast in je rooster zit, dan ga je wel.’ Oefenen met de *native speaker* vinden ze een goed idee. ‘Maar eigenlijk heb ik dat maar één keer gedaan.’

Het hele plaatje

De Talenacademie van het Koning Willem I College biedt een eigenzinnig beeld, maar voldoet aan een paar belangrijke voorwaarden voor succes: het cvb is sterk betrokken bij het talenonderwijs en de directeur van de Talenacademie is gesprekspartner voor alle opleidingen.

Foto: Ad Simons

De focus ligt op 'goed onderwijs', met aandacht voor flexibilisering, differentiatie en goede roostering.

Het beleid lijkt haaks te staan op eigentijdse trends: géén 'verantwoordelijkheid voor het eigen leertraject' en van integratie en 'taal in het vak' is weinig sprake. Dat is een legitieme keus, maar waarom waren anderen ook weer zo blij met die integratie? Dat was vooral omdat het zo ontzettend motiverend blijkt te werken: waar leerlingen in het beroepsonderwijs vroeger afknaptten op de vreemde talen omdat ze er absoluut het verband met hun eigen loopbaan niet in zagen, bloeide de motivatie op als zinnige taaltaken deel uit gingen maken van de opleiding.

Maar is het wel zo'n dilemma? Motiverende mogelijkheden voor 'talen in het vak' liggen voor het grijpen, ook als er een talencentrum is: een vak of project onderwijzen in de vreemde taal (tweetalig onderwijs), internationale stages met een duidelijk talige poot, internationale projecten met veel talige uitwisseling. Ze zijn er op het Koning Willem I College al hier en daar, en kunnen in de toekomst ongetwijfeld nog meer gaan bijdragen aan het 'gewoon goede onderwijs'. Aparte taallessen blijven daarbij hoe dan ook onmisbaar. ■

Marianne Driessen en Anja van Kleef zijn beiden werkzaam bij CINOP.

DE TALENACADEMIE: HOE ZIT HET IN ELKAAR?

- 41 fte (65 mensen), onder wie 38 docenten, 8 *native speakers* en 6 instructeurs. Met de *native speakers* kan mondeling geoefend worden, instructeurs kunnen alle vaardigheden oefenen. De docenten zijn verantwoordelijk.
- Er zijn op het KW1C 22 afdelingen, waarvan 19 samenwerken met de Talenacademie; het vavo en de niveaus 1 en 2 vallen hierbuiten (die krijgen meer begeleiding, van aparte docenten). De Talenacademie is verantwoordelijk voor de examinering van de mvt.
- 75 procent wordt besteed aan wat er in de kwalificatiedossiers staat, 25 procent is er voor extra mogelijkheden (bijvoorbeeld tweede taal bij techniek en economie niveau 4).
- 70 plekken in het open leercentrum (olc) plus 24 laptopplekken. Op dinsdag en donderdag zit alles vol.
- Daarnaast zijn er 10 instructieruimtes.

DE TALENACADEMIE: HOE GAAT HET IN ZIJN WERK?

- De directeur maakt per afdeling een begroting: wat is er voor jouw opleiding nodig? Als er in het Kwalificatiedossier staat 'Engels B1', dan kost je dat € ...
- Groepsgewijze planning. Daar waar er meer dan twee groepen zijn: niveaugroepen. Een groep leerlingen wordt gekoppeld aan een docent.

voorbeeld afdeling Juridische Dienstverlening, 80 eerstejaars zijn op niveau ingedeeld in vier groepen. Belangrijk: de planner van JD plant tijdstippen voor die studenten waarop ze tegelijk beschikbaar zijn. Vier docenten zijn tegelijk aanwezig. Voor de intake: Engels Cambridge QPT, voor Duits Goethe.

- Carrouselwerkwijze. Een groep werkt bijvoorbeeld met een docent, een *native speaker* en een instructeur; ook zelfstandig werk (Nedercom, WRTS).
- Zelfstandig werken en leren:
 - meestal een gerichte opdracht;
 - altijd docenten aanwezig;
 - de beheerder kan meekijken (RelanPro);
 - de receptionisten vragen: wat kom je doen? Wie is je docent? Pasje inleveren;
 - in het talencentrum moet je aan talen werken (dus geen andere vakken, geen MSM etc).
- Aanwezigheid:
 - geautomatiseerd aanwezigheidssysteem;
 - de leerling wordt op lokaal ingelogd, daardoor worden contacturen geboekt;
 - ook olc-uren worden geboekt.

binnenkort

Workshop literair vertalen Nederlands-Spaans

Op 7 en 8 februari 2011 vindt in het Vertalershuis te Amsterdam een workshop literair vertalen Nederlands-Spaans plaats, georganiseerd en gemoedereerd door Diego Puls. Deze tweedaagse 'winterworkshop' vervangt dit jaar de (eendaagse) workshops die in 2006, 2007 en 2008 parallel aan de jaarlijkse Literaire Vertaaldagen in het Spaanse Instituto Cervantes te Utrecht zijn gehouden (in 2009 maakte deze workshop deel uit van het officiële Vertaaldagen-programma).

De zomereditie van deze workshopreeks, voor het eerst gehouden in augustus 2004 op initiatief van literair vertaalster en docente Nederlands Ana Crespo Solans (eveneens in het Vertalershuis), is inmiddels een jaarlijks terugkerend evenement. De edities 2005, 2006 en 2007 vonden plaats in – en onder auspiciën van – genoemd Instituto Cervantes, dat toen onder leiding stond van literair vertaalster en hispaniste Isabel Lorda Vidal. Sinds 2008 worden de Spaanse (en Spaans-Amerikaanse) vertalers 's zomers weer zeer gastvrij onthaald in het Vertalershuis te Amsterdam.

Op het programma staan ditmaal teksten van de gelauwerde Vlaamse schrijver David Van Reybrouck (*Congo, een geschiedenis*) en de in april vorig jaar overleden Nederlands-Indische essayist Rudy Kousbroek (*De aibaarheidsfactor*). In eerdere edities zijn fragmenten van Kristien Hemmerechts, Jules Deelder, Kader Abdolah, Leon de Winter, Frank Martinus Arion, Gerrit Komrij, Gerard Reve, Simon Carmiggelt, Etty Hillesum, Paul van Ostaijen, Tommy Wieringa, Louis Couperus, Geert De Kockere, Jan Wolkers, Dimitri Verhulst en Anne Frank de revue gepasseerd. Voor meer informatie en toelatingscriteria, zie <<http://tiny.cc/ltm-spaans>>.

Dag van Taal, Kunsten & Cultuur

Op vrijdag 4 februari 2011 vindt voor de tiende keer de *Dag van Taal, Kunsten & Cultuur* plaats. Op deze studiedag voor vo-docenten in de talen- en kunstvakken gaat een keur aan sprekers in op de laatste wetenschappelijke en vakdidactische ontwikkelingen. Hierbij is volop aandacht voor toepassing in het voortgezet onderwijs.

Voor leraren Nederlands begint de dag met een vakbijeenkomst onder leiding van UOCG-vakdidacticus dr. Theo Witte, waarin hij ingaat op de nieuwste ontwikkelingen in het vakgebied (onder andere implementatie van de doorlopende leerlijn taal, centraal examen schrijven). Vervolgens kunnen neerlandici aanschuiven bij de lezing van schrijver Joost Zwagerman. Daarna is er keuze uit vier lezingen, waaronder een van dr. Hans Goedkoop over het thema van de Boekenweek, de biografie.

Verder zijn er ook nog aparte vakbijeenkomsten voor docenten Engels, Duits, Frans, Spaans, CKV en klassieke talen. Ten slotte hebben deelnemers in twee rondes de keuze uit 28 verschillende workshops en presentaties over bijvoorbeeld activerende werkvormen voor vmbo-leerlingen, de woorden van Wilders (Jan Kuitenbrouwer), laptoponderwijs, *graphic novels* in het vreemdetalenonderwijs, het Europees Referentiekader, wiki's en weblogs, en de effectiviteit van grammaticaonderwijs. Voor meer informatie, zie <www.rug.nl/uocg/tkc>.

agenda

4 februari 2011, Dag van Taal, Kunsten & Cultuur, Groningen, <www.rug.nl/uocg/tkc>

4 – 5 februari 2011, Congres Frans, Noordwijkerhout, <www.congresfrans.nl>

7 – 8 februari 2011, Workshop literair vertalen Nederlands – Spaans, Amsterdam, <<http://tiny.cc/ltm-spaans>>

5 – 6 maart 2011, Nationaal Congres Duits, Lunteren, <www.nationaalcongresduits.nl>

17 maart 2011, Dag van de Literatuur, Rotterdam, <www.dagvandeliteratuur.nl>

25 maart 2011, Nationaal Congres Engels, Ede, <www.nationaalcongresengels.nl>

1 april 2011, Werkconferentie lerarenopleiders mvt, Utrecht, <<http://tiny.cc/lm-lerarenopleiders>>

2 april 2011, Algemene Ledenvergadering Levende Talen, Utrecht, <www.levendetalen.nl>

27 mei 2011, Honderdjarig bestaan Levende Talen, Amsterdam, <www.levendetalen.nl>

Fatih Çevikkollu

Nationaal Congres Duits

Het Nationaal Congres Duits is hét tweejaarlijkse congres voor Duits. Op 4 en 5 maart 2010 concentreert zich de onderwijswereld voor het vak Duits in De Werelt in Lunteren. Alle geledingen, dus niet alleen de docenten aan middelbare scholen maar ook de mbo- en hbo-docenten, lerarenopleiders en de germanisten zijn door personen en door hun organisaties op het congres vertegenwoordigd. Er wordt weer een breed spectrum aan workshops aangeboden en natuurlijk is er ook weer een boeiend cultureel programma, onder meer met optredens van cabaretier Fatih Çevikkollu en auteur Thomas Brussig. Voor meer informatie, zie <www.nationaalcongresduits.nl>.